

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

Mariusz Wilczyński (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa C spółki akcyjnej [...] z siedzibą w W. (następcy prawnego B. spółki akcyjnej [...] z siedzibą w W.)

przeciwko K.S. (poprzednio S.-S.)

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 15 kwietnia 2025 r.,

w przedmiocie skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 lutego 2014 r. sygn. IV C 793/13:

- 1. odrzuca skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Pozwem z 5 lipca 2013 r. B. S.A. [...] z siedzibą w W. wносиła o zasądzenie od pozwanej K.S. kwoty 240 000 zł wraz z odsetkami liczonymi od dnia 12 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do 4 000 000 akcji K. S.A., o wartości nominalnej 0,20 zł każda i wartości rynkowej nieprzekraczającej w momencie złożenia pozwu kwoty 0,06 zł za jedną akcję, które

to akcje wyemitowane zostały jako akcje serii [...] o numerach od [...] do [...] i zostały zdeponowane w T. S.A. na koncie depozytowym pozwanej o numerze [...]. Następnie, na skutek dematerializacji i dopuszczenia do obrotu na rynku regulowanym, akcje uległy scaleniu pod kodem [...] i zostały zapisane na prowadzonym przez T. rachunku papierów wartościowych pozwanej o numerze [...].

Wyrokiem zaocznym z 17 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie IV C 793/13 (1) zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 240 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty, (2) orzekł o kosztach postępowania oraz (3) wyrokowi nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Skargą nadzwyczajną z 6 marca 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył wskazany wyrok w całości, zarzucając:

1. na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2023, poz. 1093 z późn. zm., dalej: „u.SN”) rażące naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 319 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, tj. niezastrzeżenie pozwanej prawa powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności pozwanej do 4 000 000 akcji K. S.A. (uprzednio T. S.A.) o wartości nominalnej 0,20 zł każda i wartości rynkowej nieprzekraczającej w momencie złożenia pozwu kwoty 0,06 zł za jedną akcję, podczas gdy zgodnie z § 2 ust.3 pkt 2 i 3 umowy poręczenia z dnia 17 maja 2011 r. zawartej w Warszawie, odpowiedzialność pozwanej za przyszłe zobowiązania A. S.A. ograniczona była do 4 000 000 akcji K. S.A.;
2. na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN naruszenie konstytucyjnego prawa do sądowej ochrony praw majątkowych, gwarantowanego przez art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i prawa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP, z uwagi na wydanie orzeczenia, które nie zapewniło pozwanej właściwej ochrony przed rozszerzoną odpowiedzialnością doprowadzając tym samym do umożliwienia przeprowadzenia egzekucji z całego majątku pozwanej, a nie tylko z 4 000 000 akcji K. S.A., o co w pozwie wnioskował pozwany.

W oparciu o powyższe zarzuty Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa w całości wraz z zastrzeżeniem pozwanej prawa do powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do 4 000 000 akcji K. S.A. (uprzednio T. S.A.) o wartości nominalnej 0,20 zł każda i wartości rynkowej nieprzekraczającej w momencie złożenia pozwu kwoty 0,06 zł za jedną akcję, które to akcje zostały wyemitowane jako akcje serii [...] o numerach od [...] do [...], ewentualnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie lub o stwierdzenie wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazanie okoliczności, z powodu których wydane zostało takie rozstrzygnięcie.

Powód, zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 3 kwietnia 2024 r. wniósł o oddalenie skargi nadzwyczajnej w całości, ewentualnie o nieuwzględnienie żądania uchylenia zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy, jak również o nieuwzględnienie żądania uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, poprzez ograniczenie się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których Sąd wydał takie rozstrzygnięcie.

Pozwana, zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 4 kwietnia 2024 r. wniosła o uwzględnienie skargi nadzwyczajnej i uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa w całości wraz z zastrzeżeniem pozwanej prawa do powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie jej odpowiedzialności do 4 000 000 akcji K. S.A. o wartość nominalnej 0,20 zł każda i wartości rynkowej nieprzekraczającej w momencie złożenia pozwu 0,06 zł za jedną akcję, które to akcje zostały wyemitowane jako akcje serii [...] o numerach od [...] do [...], ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznawania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, w każdym przypadku o zasądzenie od strony przeciwnej kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów

zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Ustawa o Sądzie Najwyższym w art. 89 i następnych wprowadziła oraz uregulowała nadzwyczajny środek zaskarżenia mający zapewnić zgodność orzeczeń sądów powszechnych lub wojskowych kończonych postępowanie w sprawie z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej – skargę nadzwyczajną.

Zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych – przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹ k.p.c.

2. Przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w dokonaniu tej czynności. Interes prawny w zaskarżeniu, określaný jako *gravamen*, rozumiany jest jako pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją zaskarżonego orzeczenia. Brak tak rozumianego interesu prawnego prowadzi do odrzucenia środka odwoławczego (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 kwietnia 2019 r., I CSK 214/19). Innymi słowy skarżący nie może się domagać kontroli w sytuacji braku pokrzywdzenia rozstrzygnięciem.

Wnioski skargi nadzwyczajnej, jej zarzuty oraz treść uzasadnienia nie pozostawiają wątpliwości, iż nadzwyczajny środek zaskarżenia, pomimo objęcia nim całości wyroku zaocznego, skierowany został nie przeciwko rozstrzygnięciu stanowiącemu część tego orzeczenia, ale w związku z pominięciem w nim pewnych kwestii. Skarżący nie kwestionuje treści i zasadności wydanego już rozstrzygnięcia, a zmierza jedynie do uzupełnienia jego treści o ograniczenie odpowiedzialności pozwanej do 4 000 000 akcji K. S.A., o wartości nominalnej 0,20 zł każda i wartości rynkowej nieprzekraczającej w momencie złożenia pozwu kwoty 0,06 zł za jedną akcję, bowiem o to w pozwie wносиła strona powodowa. W wyroku zaocznym

zabrakło natomiast wskazanego rozstrzygnięcia, jak również Sąd Okręgowy nie oddalił powództwa w pozostałym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę uznać należy, że skarżący nie tylko nie wykazał interesu prawnego w kwestionowaniu zaskarżonego wyroku, w szczególności jego punktu 1, ale że w świetle uzasadnienia skargi nadzwyczajnej, wyrok akceptuje. Konsekwentnie nie można przyjąć, że pozwana została pokrzywdzona zaskarżonym orzeczeniem, w szczególności w zakresie w jakim Sąd zasądził od niej na rzecz powoda kwotę 240 000 zł z ustawowymi odsetkami. To zaś prowadzi do wniosku, że *gravamen* pozwanej w istocie nie obejmuje kwestionowanego w skardze nadzwyczajnej rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego i jego wyeliminowania z obrotu prawnego, a w konsekwencji skarga nadzwyczajna podlega odrzuceniu.

3. Niezależnie od powyższego wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje utrwalone od lat stanowisko, że nie można wnieść środka odwoławczego od orzeczenia, które nie zostało wydane w rozumieniu przepisów postępowania cywilnego. Dotyczy to zarówno braku orzeczenia w ogóle, jak i braku w wydanym orzeczeniu rozstrzygnięcia o określonym żądaniu lub o jego części (postanowienia Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2019 r., I CZ 114/18). Jak słusznie podkreślił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 4 października 2022 r., I NSNc 704/21, „[z]arówno doktryna, jak i orzecznictwo Sądu Najwyższego wyrażają zgodnie zapatrywanie, że warunkiem dopuszczalności zaskarżenia każdego orzeczenia jest to, by orzeczenie istniało nie tylko faktycznie, ale także z prawnego punktu widzenia (T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009; *Orzeczenia nieistniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, „NP.” 1991, nr 1-3, s. 79; Wiśniewski T. (w:) T. Ereciński (red.), *System prawa procesowego cywilnego. Środki zaskarżenia*, t. III cz. 1). Sąd Najwyższy w postanowieniu z 28 maja 1998 r., III CKN 409/98 orzekł, że środki zaskarżenia wnoszone od orzeczeń nieistniejących (*sententia non existens*) podlegają odrzuceniu jako pozbawione substratu zaskarżenia (tak też postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 lutego 2003 r., III CZP 84/02; 25 stycznia 2001 r., III CKN 1382/00; 14 grudnia 2011 r., I CSK 138/11; 13 sierpnia 2015 r., I CZ 58/15)”.

Zgodnie z powyższym przyjmuje się, że skarga nadzwyczajna, tak jak skarga kasacyjna, jeśli dotyczy kwestii pominiętej w sentencji zaskarżonego orzeczenia,

skierowana jest przeciwko orzeczeniu nieistniejącemu i jako taka pozostaje niedopuszczalna.

4. Przenosząc powyższe rozważania na grunt analizowanej sprawy, wobec kwestionowania skargą nadzwyczajną faktu, że orzeczenie Sądu Okręgowego w Warszawie, nie rozstrzygnęło o wszystkich zgłoszonych roszczeniach, nie zaś określonych rozstrzygnięć Sądu Okręgowego, skargę nadzwyczajną należało uznać za niedopuszczalną i w konsekwencji odrzucić. Nie jest możliwe skuteczne zaskarżenie nieistniejącego rozstrzygnięcia sądu, a wniosek skargi nadzwyczajnej, wskazujący na element orzeczenia, który nie istnieje, nie może zostać uwzględniony przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2022 r., I NSNc 745/21).

5. Z powyższych względów, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN., orzekł jak w pkt. 1 w sentencji.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.

[P.Sz.]

[r.g.]